



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

66. An Pontifex possit dispensare in voto solemnī paupertatis, &
obedientiae? Et quid de Religioso facto Episcopo? Ex p. 8. tr. 3. res. 100.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

§. 1. **A**D hunc casum ita respondet Sanchez in *summa tom. 2. lib. 7. c. 5. num. 83.* quod si de contra ex dispensatione Pontificia Novitius nono mense professurus esset, vel minor sexdecim annis, atque ita abbreuiaretur tempus Professionis iure practicum, posset aliquis censere, sufficere bimestri ante id professionis tempus renunciationem hanc fieri, quia dispensatio, quantumvis stricti iuris sit, extenditur ad connexa, ut probauit *lib. 8. de Matrim. disp. 1. n. 19.* Cum ergo ex hoc decreto connexum sit professioni, ut renuntiatio fiat bimestri ante illam, dispensatio, ut fiat professio ante legitimum tempus, extenditur quoque ad hanc renunciationem bimestri proximo faciendam. Præterea, quia si non posset renuntiatio fieri, nisi seruata forma huius decreti, Novitius ille nullo tempore posset bonis renuntiare, quia iam decimo mense erit professus. Sed verius credo non posse renuntiare bimestri illo ante professionem sed renunciationem debere fieri proximè professioni, ut eodem die, vel præcedenti. Ducor, quod dispensatio non extenditur ad accessoria separabilia, sed ad necessariò inseparabiliter connexa, ut diximus *eadem disp. 1. n. 19. & 20.* At non est inseparabiliter connexum, ut renuntiatio fiat integro bimestri ante professionem: Tridentinum enim id spatium concedens egit de professione completis legitima ætate, & anno nouitiatus faciendæ; ergo ea dispensatio non extenditur ad totum id tempus. Sed quia professioni est annexa facultas disponendi antea de bonis, utpote quod post professionem fieri nequit, dicendum est, dispensationem illam extendi, ut renuntiatio fiat ante professionem, etsi non seruato omnino tempore designato per Tridentinum, quia seruari nequit; erit tamen seruandum in quantum fieri potest, facta renunciatione proximè professioni; credendum enim est Pontificem quàm minimum fieri potest voluisse derogare Tridentino, sic enim seruabitur in quantum fieri potest, matura deliberatione ante renunciationem in decreto petita. Hucusque Sanchez.

2. Sed contrariam sententiam tenet Merolla *tom. 2. disp. 4. cap. 6. numer. 30.* Quia Decretum Tridentinum *sess. 25. de Regular. cap. 15.* vbi statuitur, non posse Novitium profiteri ante completum annum nouitiatus, est exorbitans, & correctorium iuris antiqui, quo spectato, potuisset antea fieri professio, consentiente Prælo Religiosis, & per consequens, dispensatio concessa à Pontifice, ut possit quis emittere professionem ante finitum tempus nouitiatus, censenda est fauorabilis; quia reducit ad ius antiquum, quod est fauorabile. At verò dispensatio fauorabilis extenditur etiam ad accessoria, seu connexa separabilia: ergo si Novitius professurus est in nono mense nouitiatus ex dispensatione Pontificis, poterit renunciationem bonorum facere toto bimestri ante id professionis tempus. Et hoc multò magis procedit, si ea dispensatio esset concessa cum clausula, *Motu proprio*; quia hæc fauorabilis est secundum omnes, & ita extenditur etiam ad accessoria separabilia.

3. *Secundò* naturalis gratia, quam facit Pontifex Novitio, dispensando cum eo, ut possit emittere professionem ante tempus ordinariū, retorqueretur in eius odium, contra regulam iur. in 6. Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispensandum retorquendum. Paret, hoc quia ardeat illum ad faciendam renunciationem bonorum ipsomet die professionis, vel paulò antè, & ita priuaret Novitium libertate, quam alias haberet, faciendi illam, toto bimestri ante professionem. Et confirmatur, nam, quod Concilium concesserit totum id bimestre Novitio ad disponendum de bonis, fuit

in gratiam ipsius, cui non præsumitur Pontifex vellet derogare, concedendo eam dispensationem. Et huic opinioni Merolla ego adhareo.

RESOL. LXVI.

An Pontifex possit dispensare in voto solemnium paupertatis, & obedientiæ.
Et quid de Religioso facto Episcopo? Ex part. 8. tit. 3. Res. 100.

§. 1. **N**egatiuè respondet D. Thomas in 2. 2. *quæst. 88. art. 2. 1.* vnde Syluius *ibidem*, in *fine*, sic asserit. Quod verò attinet ad solemnia vota paupertatis, & obedientiæ Religiosorum; similiter existimamus illa esse indispensabilia. Nam de voto quidem paupertatis pari modo loquitur Innocentius III. sicut de voto castitatis; de voto autem obedientiæ idem est iudicium, ut proinde fieri nequeat; quod Monachus solemniter professus verum habeat rerum temporalium dominium, seu proprietatem sique in vniversum absolutus ab obligatione obediendi superiori, si aliquid habeat. Quare cum illis Religiosis, qui sunt Episcopi, non dispensatur, ut possideant aliquid proprium, sed bonorum communium dispensatio, seu administratio illis conceditur. Neque etiam dispensatur super voto obedientiæ, quia obedientia respicit statum prælationis in eo, cui oportet obedire: & idèd quod ille qui sub Prælato esse desistit, non teneatur alicui obedire, non est ex hoc quod obligatio voti deficiat, ex parte videntis, sed quia subtrahitur prælatio ex parte eius, cui tenebatur obedire.

2. Sed contrariam sententiam tenet Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 14. n. 112.* Azorius *tom. 1. lib. 12. cap. 7. q. 2.* Imò Sotus *lib. 10. de iust. q. 5. art. 7.* ratus, paupertatis votum non esse tam intrinsecum Religioni, ut castitatis, putat, re ipsa cum Episcopis Monachis dispensatum esse in voto paupertatis; imò etiam multoties dispensari, quoties sunt Episcopi, quos putat portionis sibi debita verè dominos esse, &c. Et facit *cap. statutum, 10. q. 1.* vbi dicitur, Statutum est, ut Monachus, quem electio Canonica à iugore regulæ, & professionis Monachalis absolutus, & sacra ordinatio de Monacho Episcopum fecit, veluti legitimus hæres paternam sibi hereditatem postea iure vendicandi potestatem habeat. Et hanc opinionem Sotus ego satis probabilem olim existimaui cum aliis, & nunc etiam existimo.

3. Et idèd hanc sententiam nouissimè tenet ex Societate I. E. S. V. Petrus VVadingus *tract. de contract. disp. 2. dub. 2. §. 2. n. 6.* vbi sic ait: Secunda classis Beneficiatorum sunt Episcopi, de quibus contouenti potest, an quando Monachus, aut alius Religiosus assumitur ad Episcopatum, liber sit à voto paupertatis, & dominium arquirat, possitque libere contractus intrare, sicut alij Episcopi non regulares.

4. Negant quamplurimi, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 6. de præcept. cap. 6. n. 8.* & Henriquez *lib. 10. c. 32. & 33.* & ex professo Suarez *tom. 4. de Religion. lib. 3. c. 17.* & sine dubio multò præres eam tenent, quàm contrariam.

5. Asserit habere dominium multis in locis; ex professo, autem id agit *lib. 10. de iust. cap. vltimo*, conaturque ostendete D. Thomam in eadem fuisse sententia Angles 2. *part. quæst. de voto, art. 2.* Mich Medina *lib. 5. de continen. Sacerdot. cap. 26.* Palacios *in 4. dist. 38. disp. 2.* Valquez 1. 2. *disp. 65. cap. 8.* & *in opus. de redit. cap. 3. dub. 7.* Basilius Pontius *lib. 7. de matrimon. cap. 13. num. 9.* & Sanchez *supra, 24.*

11.3. fatetur esse sententiam probabilem, & practice lecutam.

6. Dico secundò; quamvis prior sententia propter Doctorum auctoritatem in re practica videatur esse probabilior, tamen posterior practice est probabilis, & secura. Probatur hæc posterior pars Primò; quia tot Doctores recentiores magni nominis eam sequuntur, argumentis contrariae sententiae bene perpensis. Secundo, quia vitur argumento iuris à parte contraria hædenu non bene soluto, cap. statum 18. q. 1. vbi dicitur, Episcopum ex Monacho factum, velut legitimum hæredem habere potestatem sibi vendicandi paternam hæreditatem, &c. & desumptus est canon ex Concilio apud Alchem. celebrato presente Legato Sedis Apostolicæ, & ab Ecclesia longo vsu recepto, ubique statuitur Episcopum ex Monacho posse tanquam legitimum hæredem sibi vendicare hæreditatem paternam, si dominium non haberet, sibi non vindicaret, sed monasterio, aut Ecclesie, cum fatentibus aduersariis Religiosi carentes dominio non sibi vendicent, sed monasterio. Sed argumenti vis patebit amplius ex solutione responsonum, quæ ad istum canonem passim adferuntur.

7. Dices Primò, l. Deo nobis. C. de Episcopis, & multis aliis illis. & de sacrosanctis Ecclesiis, statuitur Sanctimonialis, vel alios Monachos sibi posse vendicare hæreditatem parentum; & tamen Monachi professi non habebant dominium Resp. In hoc videri lapsos aduersarios, quod putauerint ab initio Monachos semper fuisse priuatos omni dominio: nam vt multis probati possent, tempore Iustiniani cepit inhabilitas quædam induci, non tamen simul, sed paulatim: nam primò fuerunt Religiosi priuati dominio bonorum, & quæ seum tulerant in Monasterium, & transferatur eorum dominium in Monasterium, vt patet ex l. nunc autem. C. de Episcop. & Cleric. quæ est desumpta ex Nouella 5. cap. 5. & variis legibus; illo autem tempore fuit ipsis relicta facultas succedendi ab intestato, & vendicandi proprio nomine hæreditatem, siue sibi, vt patet cit. l. Deo nobis, postea cepit ea res adhuc magis restringi, & monasterium succedere loco filij, vt dicemus infra suo loco: cum ergo postquam Monachi facti sunt inhabiles ad succedendum proprio nomine, siue sibi vendicandi hæreditatem, Episcopi ex monasterijs assumpti facti sunt habiles ad succedendum tanquam legitimi hæredes, & ad vendicandam sibi hæreditatem paternam, clarum iudicium est restitutum illis ab Ecclesia dominium, quo antea fuerant priuati.

8. Dices secundò; ille canon commodè potest intelligi hoc modo, quod ex Monacho factus Episcopus iam non acquirat monasterio, ex quo discessit, sed suæ Ecclesie, cum alij Monachi acquirant monasterio: & hoc insinuat aperte in fine canonis, vbi dicitur debere eum omnia Ecclesie restituere. Respond. hanc explicationem, quæ tamen valde placeat recentioribus multis, non videri subsistere, cum dicatur, eum sibi vendicandi iure habere potestatem, quia non est idem vendicare sibi, & vendicare suæ Ecclesie, alioquin Monachus propriè, & vsu iuris diceretur sibi acquirere, vel habere ius sibi vendicandi, quæ acquirit Monasterio. Nunc refert, quod in fine canonis dicitur debere restituere Ecclesie: quia hoc intelligitur de tempore mortis. Et hic habet locum illa, quam adferunt, distinctio: nam illa quæ post mortem Episcopi talia manent, non Monasterio, sed Ecclesie debentur. Verum hoc nihil illos inuat; quia non sequitur, debent in morte relinquere suam substantiam Ecclesie: ergo in vita non fuerunt domini, nam testamenti factio Clericis secularibus iure negatur; etiam in communi sententia sunt domini reddituum. beneficij. Episcopi ergo ex

Tom. 111.

Monasterio assumpti à iure æquiparantur Episcopis secularibus, nec facile distimem inter eos reperio.

9. Dices tertio; Episcopus ille manet Religiosus, ergo non habet dominium. Respond. Quidquid sit de antecedenti, nego consequentiam: quia ut præcedenti diximus, inhabilitas ad acquirendum, vel transferendum dominium, est ex iure positio, nec fuit semper annexa statui religioso, vt bene deducit Basil. tom. 7. de matrimonio, c. 13. & Suarez tom. 2. de Relig. lib. 8. c. 5. potuit ergo ius relicta in tali Episcopo obligatione voti paupertatis reddere illi dominium: nec ex hoc desinet esse verus Monachus. Nec obstat cap. cum ad monasterium, de statu Monach. quia Scholastici Societatis I. & S. v. habent dominium bonorum, tamen habent veram abdicacionem proprietatis, quæ in isto cap. requiritur ad constituendum Monachum: abdicatio enim proprietatis non est abdicatio dominij, sed vsus indepentis à voluntate superioris. Hæc enim est illa proprietatis, quam canones insectantur, & Pontifex in isto cap. nempe Religiosos aliquid detinere tanquam suum contra superioris voluntatem, velleque de illa re disponere independentè à superiore. Deinde, quid est absurdum, si dicatur non manere verum, & perfectum Religiosum, sed tantum secundum quid iure dispensante in voto paupertatis id exigente statu illo, in quo est, & relicta obligatione duorum aliorum votorum: quod fieri posse, suo loco ostendetur. Hucusque VVadingus.

10. Vnde apparet, quàm immeritò aliqui contra me obmurmurauerint, cum hanc sententiam probabilem esse olim summauim. Sed recte dicitur in Euangelio: Patientia vobis necessaria est.

RESOL. LXVII.

An si quis habeat votum Castitatis, & Religionis, & petat à Pontifice dispensationem vnius, teneatur alterum narrare? Ex part. 8. tractat. 3. Resol. 56.

1. Respondet Suarez lib. 6. de legibus, in eo casu validam fore dispensationem voti Religionis, si ab eo inchoetur, nulla etiam facta mentione voti castitatis. Secus verò si prius petatur dispensatio voti castitatis; tunc enim dispensatio illius erit subreptitia, si non explicatur etiam votum Religionis.

2. Priorem partem probat, tum ratione priori loco posita, tum etiam, quia votum castitatis faciliorem potius, quàm magis difficilem facere potest dispensationem voti Religionis, nam facilius dispensari solet cum eo, qui perpetuam castitatem est conseruaturus, quia in hoc aliquam participationem Religionis retinet. Et præterea potest per se dari causa sufficiens, ad tollendum votum Religionis, relicto alio, v.g. necessitas parentum, vel mala valetudo: ergo recte poterit postulari pura eius dispensatio, sine mentione alterius voti. Secus verò esset, si causa honestans dispensationem voti Religionis, sumeretur ex ordine ad matrimonium contrahendum, etiam in generali: nam tunc oportet votum castitatis explicare, quatenus impedimentum est ad quodlibet matrimonium contrahendum.

3. Posterioverò partem probat, tum rationibus; posteriori loco factis, tum etiam, quia habent votum Religionis, irrationabilis videtur liberatio ab obligatione castitatis, cum nec ad matrimonium contrahendum illi sufficiat, neque etiam liberet à vinculo Religionis, & quia maximè docet, vt qui Religionis

T 2

PLANA
Omnia
TO. III. IV. V
E. III